

DÜNDAR • SIR | HUKUK BÜROSU

DOĞAL GAZ PİYASASI KANUNUNDA
SERBEST TÜKETİCİ KAVRAMI

Av. Selim Dünder, LL.M.

DÜNDAR · SIR | HUKUK BÜROSU

Kasap Sokak Eser-A Blok No:16 Kat:7 34394, Esentepe/İstanbul
T: +90 212 211 7878 F: +90 212 211 78 80 W: www.dundarsir.com

4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun ("Kanun") (02 Mayıs 2001 tarihli ve 24390 Sayılı Resmi Gazete) temel amaçlarından bir tanesi de serbest bir piyasa yapısının oluşturularak rekabetin geliştirilmesini sağlamaktır. Bu amaçla, Kanun ve birtakım alt düzenlemeler bazı tüketicilere doğal gazı kendi bölgesinde faaliyet gösteren dağıtım şirketinden alma zorunluluğunu ortadan kaldırmakta ve bu tüketicilere tedarikçisini seçme (ve tedarik fiyatını pazarlık etme) hakkı tanınmaktadır. Bu şekilde serbest rekabetin yolu açılmaktadır. Bu tüketiciler mevzuatta serbest tüketici olarak tanımlanmaktadır.

Kanuna, Doğal Gaz Piyasası Dağıtım ve Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'ne (03 Kasım 2002 tarihli ve 24925 sayılı Resmi Gazete) ve Doğal Gaz Piyasası Lisans Yönetmeliği'ne (07 Eylül 2002 tarihli ve 24869 sayılı Resmi Gazete) göre serbest tüketici: Yurt içinde herhangi bir üretim şirketi, ithalat şirketi, dağıtım şirketi veya toptan satış şirketi ile doğal gaz alım-satım sözleşmesi yapma serbestisine sahip gerçek veya tüzel kişiyi ifade eder. Yine mevzuata göre serbest olmayan tüketiciler (aboneler) ise doğal gazı bulunduğu bölgede dağıtım lisansına sahip bulunan dağıtım şirketlerinden almak zorundadırlar.

Serbest tüketici statüsüne sahip olan şirketler dört (4) ana gruba ayrılırlar:

- **Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu ("Kurul") Tarafından Belirlenen Miktardan Daha Fazla Tüketimi Bulunan Eysel Tüketiciler**

Doğal gazı evsel amaçlarla tüketen bir abonenin serbest tüketici statüsü kazanması için tüketim miktarının yıllık 75.000 m³'ün üstünde olması gerekir. Dolayısıyla Kanun'da geçen bir milyon metreküplük sınıırın Kurul kararı ile (18 Aralık 2014 tarih ve 5362 sayılı Kurul Kararı) 75.000 m³ kadar indirildiği görülmektedir. Kurul bu kararıyla on milyona yaklaşan evsel amaçlı doğal gaz tüketen abonelerin çok küçük bir kısmının serbest tüketici statüsü kazandığını dikkate almış ve bu oranı yukarıya çekmeyi amaçlamıştır. Bu limitin serbest rekabetin tam anlamıyla doğal gaz piyasasına hâkim olması ve Avrupa Birliği uyum yasaları çerçevesinde Kurul tarafından tamamen sınırlanması öngörülmektedir.

- **Üretim Faaliyetinde Kullanılmak Üzere Türkiye'de Doğal Gaz Üreten Üretim Şirketleri**
- **Elektrik Enerjisi Üretimi İçin Gaz Satın Alan Şirketler**

Termik santraller sınıfına giren ve doğal gaz çevrim santralleri olarak da bilinen bu tesisler doğal gazdan elektrik enerjisi üreten tesislerdir. Bu tesislerin elektrik üretmek için kullandıkları hammadde (doğal gaz) dikkate alındığında, serbest tüketici olarak sınıflandırılmaları sektörel bir gerekliliktir.

DÜNDAR · SIR | HUKUK BÜROSU

Kasap Sokak Eser-A Blok No:16 Kat:7 34394, Esentepe/İstanbul
T: +90 212 211 7878 F: +90 212 211 78 80 W: www.dundarsir.com

- **Elektrik ve Isı Enerjisi Üreten Kojenerasyon Tesisleri**

Kojenerasyon tesisleri, mazot, LPG, doğal gaz, bio gaz, çöp gazı gibi yakıtların bir motor veya türbinde yakılarak elektrik ve ısının birlikte üretildiği tesislerdir. Bu nedenle tıpkı çevrim santralleri gibi tüketim miktarlarına bakılmaksızın serbest tüketici olarak kabul edilirler.

Kanun, serbest tüketici statüsüne geçen tüketicileri (tedarikçisini seçme ve doğal gaz m3 fiyatını pazarlık etme hakkı dışında) teşvik edici ve haklarını koruyucu hükümler de içermektedir. Örneğin, doğal gaz piyasa faaliyeti yapan tüzel kişiler, sisteme giriş talebinde bulunan serbest tüketicilerin başvurularını değerlendirmekle yükümlüdürler. Değerlendirme neticesinde tüketiciyi keyfi bir şekilde reddetmeleri ise mümkün değildir. Reddedilmesi için (doğal gaz piyasa faaliyeti yapan tüzel kişinin) yeterli kapasiteye sahip olmaması veya bir serbest tüketicinin sisteme girişleri halinde yükümlülüklerini yerine getirememesi veya mevcut sözleşmeleri nedeniyle ciddi mali ve ekonomik tazminatlara mahkûm olabilecekleri durumların varlığı şarttır.

Serbest tüketicilere sağlanan güvence bedeli istisnası ise bir başka örnektir. Nitekim, dağıtım şirketi, alacaklarını garanti altına alabilmek amacıyla, mekanik sayaç kullanan abonelerden abonelik sözleşmesinin imzalanması sırasında bir defaya mahsus olmak üzere güvence bedeli alabilirler. Serbest tüketicilerden güvence bedeli alınıp alınmayacağı ve koşulları ise imzalanacak sözleşmeler kapsamında serbestçe belirlenir. Bu şekilde serbest tüketici güvence bedeli olarak abonelere kıyasla daha az bir tutar ödeyebileceği gibi hiç güvence bedeli de ödemeyebilir.

Sonuç olarak, şu aşamada sadece Kanun'da belirtilen şartları taşıyan tüketiciler yapacakları ikili anlaşmalar yolu ile fiyat avantajı sağlayarak daha ucuza (diledikleri tedarikçiden) doğal gaz temin edebilecek ve sözleşme süresi bitiminde tedarikçisinin performansını değerlendireceklerdir. Böylece zaman içerisinde kendisi için en uygun sözleşmeyi ve tedarikçiyi belirlemesi mümkün olacaktır. Tüketim oranının sıfırlanması ile de bu hak tüm tüketiciler için geçerli olacaktır.